

Katastar maslinika

Register of olive groves

A. Biško, Z. Savić

SAŽETAK

Dosadašnje aktivnosti Zavoda za voćarstvo u izradi katastra maslinika usmjerene su na obradu zakonodavstva EU iz područja maslinarstva, a posebno dijelova koji su izravno povezani s pripremom katastra maslinika.

Republika Hrvatska je dobivanjem statusa kandidata za članstvo u EU stekla mogućnost korištenja predpristupnih fondova, ali isto tako preuzela je na sebe i određene obveze. Odlukom Vijeća (EZ-a) 2004/648/EC od 13.09.2004. o načelima, prioritetima i uvjetima sadržanim u Europskome partnerstvu s Hrvatskom pred Republiku Hrvatsku se stavljaju zadaci iz područja poljoprivrede koje treba ispuniti prije ulaska u punopravno članstvo EU.

U skladu s pravnom stečevinom Zajednice uspostaviti će se odgovarajući sustav za identificiranje zemljišnih parcela i istovremeno poboljšati prikupljanje i obrada statističkih podataka u poljoprivredi.

ABSTRACT

Current activities in the Institute for Fruit-growing on completing the register of olive groves are aimed at processing the EU legislation in the sector of olive growing, particularly the sector directly connected with the preparation of the olive groves register.

The Republic of Croatia has, by obtaining the status of a candidate for the EU membership, acquired a possibility of making use of access funds, at the same time accepting certain obligations. By the decision of the Council of Europe of Sept.13, 2005 on principles, priorities and conditions contained in the European partnership with Croatia the Republic of Croatia has tasks in the sector of agriculture which must be fulfilled before obtaining full membership of the EU.

In keeping with the legislature of the Union the relevant system for identification of land plots will be established at the same time improving data collection and processing in agriculture.

UVOD

Predpristupna strategija koju je izradila Europska komisija obvezuje Republiku Hrvatsku na reguliranje nadzora cjelokupnog proizvodnog ciklusa u maslinarstvu i u okviru toga na stvaranje baze podataka o proizvodnim površinama, uzgajivačima, prerađivačima i ostalim čimbenicima proizvodnje.

Prema metodologiji i standardima EU centralno mjesto u statističkoj obradi podataka u maslinarstvu zauzima Geografski informacijski sustav (GIS).

Budući rad Zavoda za voćarstvo bit će usmjeren na izradu GIS-a u maslinarstvu, kao dijela Integriranog administrativnog kontrolnog sustava (IAKS-a), koje će uspostaviti Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Zakonodavstvo EU u sektoru maslinarstva

Osnivački ugovori su temeljni akti u zakonodavstvu EU. Sekundarni izvori su uredbe, direktive, odluke, preporuke, mišljenja i sudska praksa Suda europskih zajednica.

U području maslinarstva zakonodavni temelj čine uredbe vijeća EU.

Ugovor o EZ u članku 249. predviđa pet vrsta akata temeljem kojih se pravno uređuju politike za koje je nadležna Zajednica. Pravno obvezujući akti su uredbe, direktive i odluke, a preporuke i mišljenja ne obvezuju.

Direktive (*Directives*) su definirane kao akti koji u pogledu rezultata koji se njima ostvaruje obvezuju svaku državu članicu kojoj su upućeni, ali ostavljaju nacionalnim vlastima izbor oblika i metode.

Odluke (*Decisions*) obvezujuće su za onoga na koga se odnose.

Uredbe (*Regulations*) su definirane kao akti opće primjene koji obvezuju u cijelosti i izravno su primjenjivi u državama članicama.

Uredbe su u pravilu cjeloviti pravni akti. Budući da predviđaju nužnost donošenja dodatnih provedbenih mjera, države su obvezne tražene mjere i usvojiti.

U Republici Hrvatskoj problematika ovog područja do danas nije sustavno obrađivana, stoga gotovo ne postoje pravne norme koje su u suprotnosti s uredbama EU.

Najvažnije uredbe kojima se definira uspostava evidencije u maslinarstvu su: 154/75, 2366/98 i 1513/01. Ove uredbe su samo mali dio uredbi koje se odnose na pitanje izrade katastra; u izradu katastra nužno je ugraditi i zahtjeve koje postavljaju i ostala područja poljoprivrede (statistički podaci, načini isplate potpore, kontrola isplate sredstava potpore i ostalo).

Uredbom 1638/98 definirano je da se rad na upisniku uzgoja maslina usmjeri na stvaranje, obnavljanje i upotrebu geografskog informacijskog sustava (GIS).

Kod stvaranja toga sustava upotrebljavaju se podaci iz upisnika uzgoja maslina. Dodatni podaci su iz izvjava o prinosu koji se prilažu uz zahtjeve za potporu. Informacije u GIS-u prostorno su smještene pomoću digitaliziranih zračnih snimaka.

Države članice će provjeriti odgovaraju li informacije u izjavama o prinosu informacijama navedenima u GIS-u. Ako te informacije ne odgovaraju, države članice će obaviti provjere na terenu (*Članak 2*).

Dodatna stabla maslina koja se sade u sklopu obnavljanja starih plantaža maslina, ili novi nasadi u područjima obuhvaćenima programom koji je odobrila Komisija mogu doći u obzir, u okviru granica koje će biti utvrđene (*Članak 4*).

Donošenjem uredbe Vijeća (EZ-a) 865/04 o zajedničkoj organizaciji tržišta maslinovog ulja i stolnih maslina nastupile su određene promjene koje nagovještavaju temeljitu reformu tržišta maslina i maslinovog ulja.

Budući da maslinarstvo zauzima istaknuti položaj u zajedničkoj agrarnoj politici EU ova uredba obuhvatila je 22 područja vezana uz tržište maslinovog ulja i maslina, a naglasak je stavljen na stabilizaciju tržišta putem različitih mjera.

Prema uredbi, organizacije subjekata obuhvaćaju ovlaštene organizacije proizvođača, ovlaštene strukovne organizacije ili ovlaštene organizacije drugih subjekata u sektoru maslinovog ulja ili njihove udruge.

Ovlaštene strukovne organizacije su pravne osobe koje se sastoje od predstavnika gospodarskih djelatnosti povezanih s proizvodnjom i/ili trgovinom i/ili preradom proizvoda od maslina, osnovane na inicijativu svih ili nekih organizacija ili udruga koje ih čine, te ih priznaje država članica u kojoj posluju (*Članak 7*).

Europska unija financira trogodišnje programe rada koje sastavljaju organizacije subjekata za područja praćenja tržišta i administrativnog upravljanja sektorom maslinovog ulja, poboljšanja utjecaja uzgoja maslina na okoliš, poboljšanja proizvodne kakvoće maslinovog ulja i stolnih maslina,

nadgledanja kakvoće maslinovog ulja i širenja informacija o aktivnostima koje su izvršile organizacije subjekata s ciljem poboljšanja kakvoće maslinovog ulja (*Članak 8*).

Ovom uredbom predviđeno je ukidanje niza uredbi vezanih za maslinarstvo a temeljna uredba o uspostavi zajedničke organizacije tržišta ulja i masti 136/66 bit će zamijenjena novom uredbom.

Uspostava katastra

Katastar maslinika je evidencija o površinama na kojima se uzgajaju masline i treba sadržavati potpune informacije o položaju i pravnom stanju svih površina pod maslinama i ostale podatke koji su važni za cjelokupan proces proizvodnje maslinovog ulja u Republici Hrvatskoj.

Cilj našeg budućeg rada je uspostava točne i stalno obnavljanje baze podataka o maslinicima. Odredbe Zakona o zemljišnim knjigama, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, uređuju područje pravnog stanja nekretnina.

O pravnom stanju nekretnina na području Republike Hrvatske, mjerodavnom za pravni promet, vode se zemljišne knjige (gruntovnica), ako za neka zemljišta nije posebno određeno (*Članak 1*).

Podaci koji su dobiveni katastarskom izmjerom (položaj, oblik, površina i ostalo), osnova su za zemljišnoknjižnu evidenciju (*Članak 9*).

Pravno stanje zemljišta uključuje podatke iz posjedovnice (posjedni list), vlastovnice (vlasnički list), teretovnice (teretni list).

Prema metodologiji i standardima EU centralno mjesto u statističkoj obradi podataka u maslinarstvu zauzima Geografski informacijski sustav (GIS).

GIS uključuje samo parcele koje ulaze u sustav potpore, dakle ne upisuju se parcele za koje vlasnik nije poslao zahtjev za odobrenje potpore.

Primjerice, prema službenim podacima od oko 225 mil. stabala u Italiji u GIS je ušlo oko 200 mil., što je dobar postotak dok su za Portugal podaci suprotni, tek oko 50% od 71 mil. stabala nalazi se u sustavu potpore.

Geografski informacijski sustav za uzgoj maslina

GIS je skup alata koji služe za prikupljanje, selektiranje, analiziranje geografskih podataka i kontroliranje i upravljanje određenim procesima.

Vijeće EU 1998. odlučilo je preusmjeriti rad upisnika uzgoja maslina prema GIS-u, koji je jednostavniji, s obzirom da uključuje samo podatke o podnositeljima zahtjeva za potporu.

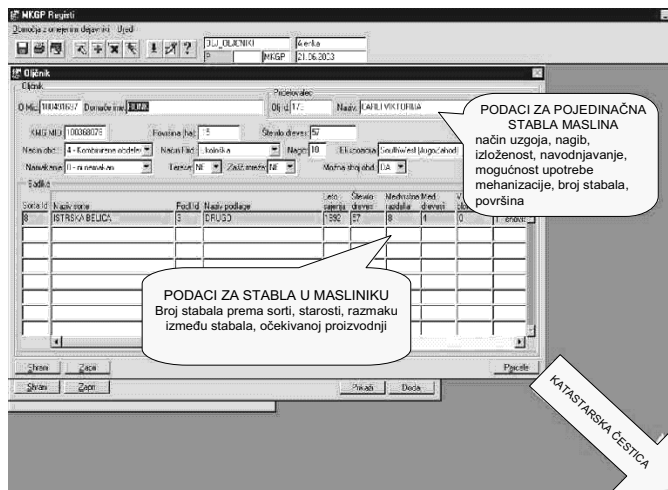
Skupljene informacije ograničene su na podatke namijenjene inspekcijskim potrebama.

Uredbom je određeno da stabla maslina i odgovarajuća područja koja nisu upisana u GIS neće moći dobiti proizvodnu potporu.

Geografski informacijski sustav za uzgoj maslina, predviđen člankom 2 Uredbe (EZ-a) 1638/98, obuhvaća uzgajivače maslina koji su predali izjave o nasadima i zahtjeve za potporu.

Računalna alfanumerička baza podataka uspostavlja se za bilježenje sljedećih podataka koji se odnose na sve poljoprivredne posjede ili čestice:

- podataka iz izjava o nasadima i zahtjeva za potporu, sa svim njihovim izmjenama,
- količine maslinovog ulja i, po potrebi stolnih maslina za koje je plaćena potpora,
- skladištenje ulja, računi, dokumentacija, količine zaliha ulja u uljari,
- rezultati provjera na terenu.

Primjer alfanumeričke baze podataka

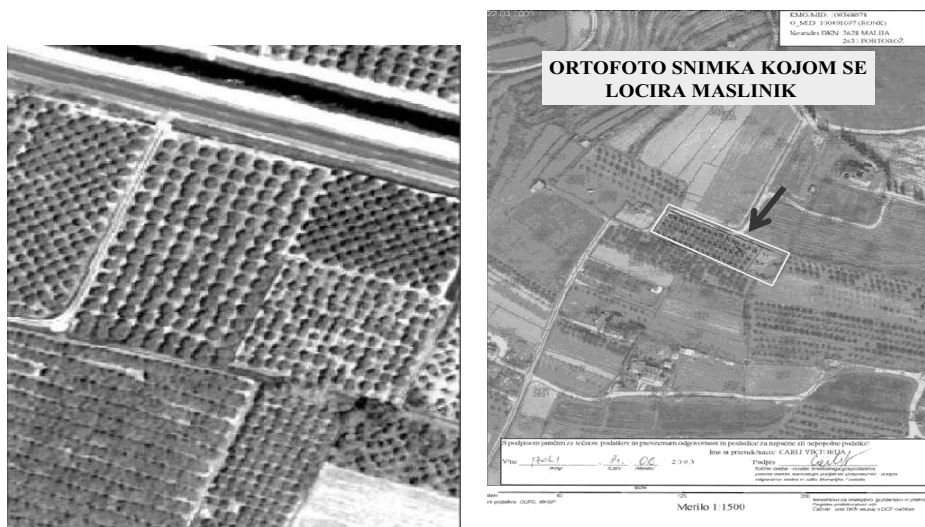
Alfanumerički sustav za identificiranje poljoprivrednih čestica isti je kao sustav koji se koristi za integrirani sustav za administraciju i kontrolu (IAKS), dopunjen, prema potrebi, tako da uključi područja pod maslinama.

Računalna baza podataka koja sadrži grafički prikaz čestica obuhvaćenih značajnim dijelom izvjava uspostavlja se za administrativne jedinice koje odrede države članice. Sadržava tri skupine grafičkih podataka:

- digitalne ortofotografije,
- granice administrativnih jedinica i čestica, kao što su prikazane u zemljišnim knjigama,
- lokacije pojedinačnih stabala maslina.

Uzgajivači maslina koji su podnijeli izvjava o nasadima mogu pristupiti podacima u bazi grafičkih podataka i mogu, na zahtjev, primiti primjerak alfanumeričkih i grafičkih podataka koji se odnose na njih (članak 24. uredbe (EZ-a) br. 2366/98).

Područje poljoprivrednih čestica i broj stabala maslina u bazi geografskih podataka određuje se svim pogodnim sredstvima koje definira nadležno tijelo, posebno fotointerpretacijom novih aerosnimaka i satelitskih fotografija vrlo visoke rezolucije. Međutim, inspekcije na terenu moraju se provoditi ako se fotointerpretacijom ne mogu dobiti jasni rezultati (članak 25. uredbe (EZ-a) br. 2366/98).

Primjer ortofotosnimke

Isplata poticaja u EU

Stabilizacijski mehanizam poticaja za proizvodnju temelji se na maksimalno zajamčenoj količini za EU kao cjelinu, ali je stavljen u oblik nacionalnih

zajamčenih količina koje se temelje na proizvodnji tijekom određenoga reprezentativnog razdoblja, ne uzimajući u obzir ekstremne proizvodne godine.

Maksimalna količina maslinovog ulja na koju se primjenjuje potpora raspoređuje se između država članica kroz nacionalne zajamčene količine - NZK.

Poticaji za proizvodnju maslinovog ulja dodjeljuju se uzgajivačima maslina na temelju količine maslinovog ulja koju oni stvarno proizvode i isplaćuju se u cijelosti.

U slučajevima kad je stvarna proizvodnja neke države članice niža od njezine nacionalno zajamčene količine, 80% deficita može se dodati nacionalno zajamčenoj količini iste države za sljedeću poljoprivrednu godinu, a 20 % od deficita se raspoređuje između država članica koje su premašile svoj NZK.

Proizvedene količine maslina i maslinovog ulja utvrđuju se za svaku poljoprivrednu godinu s ciljem provjere količina koje su prikladne za potporu proizvodnji.

Priznate organizacije i udruge uzgajivača maslina i maslinovog ulja mogu utvrđivati stvarnu proizvodnju za svako homogeno proizvodno područje svake poljoprivredne godine. Iz sredstava potpore koja se dodjeljuje uzgajivačima dio se može koristiti za financiranje regionalnih mjera za poboljšanje kvalitete ulja.

Uredbom vijeća 2262/84 obvezuju se zemlje članice koje proizvode više od 3 000 tona da osnuju posebnu agenciju koja ima ovlasti u kontroli isplate sredstava potpore.

ZAKLJUČAK

U nastojanju da se uspostavi učinkovit sustav evidencije svih elemenata koji sudjeluju u procesu proizvodnje maslinovog ulja pokušali smo približiti osnovne elemente toga sustava. Trenutno se u Republici Hrvatskoj odvija usklađivanje, modernizacija i povezivanje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka u jedinstvenu bazu zemljišnih podataka.

Najveća odgovornost državnih institucija leži u izgradnji stabilnog administrativnog i kontrolnog sustava, osnove daljnjeg napretka maslinarstva.

Zavod za voćarstvo će kontinuirano putem medija, predavanja i priopćenja obavještavati javnost o svojim aktivnostima na izradi sustava evidencije uzgajivača, prerađivača i površina na kojima se uzgajaju masline.

Udruživanje u organizacije proizvođača i udruge treba biti prioritet svih subjekata koji se bave maslinarstvom, budući da se samo zajedničkim pristupom mogu ostvariti sva prava maslinara.

Organiziranje je posebno važno da se izbori što veća nacionalna zajamčena količina (NZK) iz koje će se isplaćivati sredstva potpore u Hrvatskoj.

Držimo da će se proces ulaska hrvatskih maslinara u europski sustav uspješno provesti, samo uz punu suradnju uzgajivača, prerađivača i nadležnih tijela koja sudjeluju u procesu prilagodbe.

LITERATURA

1. Hrvatski kongres o katastru s međunarodnim sudjelovanjem (3 ; 2005; Zagreb), Zbornik radova;
2. Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, NN, 128/99;
3. Zakon o zemljišnim knjigama, NN, 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01;
4. Uredbe EU:
Council Regulation No 136/66/EEC of 22 September 1966 on the establishment of a common organisation of the market in oils and fats
Regulation (EEC) No 154/75 of the Council of 21 January 1975 on the establishment of a register of olive cultivation in the Member States producing olive oil
Council Regulation (EEC) No 1562/78 of 29 June 1978 amending Regulation No 136/66/EEC on the establishment of a common organization of the market in oils and fats
Council Regulation (EEC) No 2754/78 of 23 November 1978 on intervention in the olive oil sector
Council Regulation (EEC) No 2260/84 of 17 July 1984 amending Regulation No 136/66/EEC on the establishment of a common organization of the market in oils and fats
Council Regulation (EEC) No 2261/84 of 17 July 1984 laying down general rules on the granting of aid for the production of olive oil and of aid to olive oil producer organisations

- Council Regulation (EEC) No 2262/84 of 17 July 1984 laying down special measures in respect of olive oil
- Commission Regulation (EEC) No 27/85 of 4 January 1985 laying down detailed rules for the application of Regulation (EEC) No 2262/84 laying down special measures in respect of olive oil
- Council Regulation (EEC) No 3067/85 of 29 October 1985 setting criteria for mobilisation on the Community market for vegetable oils for supply as food aid
- Council Regulation (EEC) No 593/92 of 3 March 1992 amending Regulation (EEC) No 2262/84 laying down special measures in respect of olive oil
- Council Regulation (EEC) No 1332/92 of 18 May 1992 introducing specific measures for table olives
- Council Regulation (EEC) No 2046/92 of 30 June 1992 amending Regulation No 136/66/EEC on the establishment of a common organization of the market in oils and fats
- Council Regulation (EEC) No 2159/92 of 23 July 1992 on the financing of expenditure for the establishment and updating of the register of olive cultivation
- Commission Regulation (EEC) No 3602/92 of 14 December 1992 amending Regulation (EEC) No 27/85 laying down detailed rules for the application of Regulation (EEC) No 2262/84 laying down special measures in respect of olive oil
- Council Regulation (EC) No 2599/97 of 18 December 1997 amending Regulation (EEC) No 2262/84 laying down special measures in respect of olive oil
- Council Regulation (EC) No 1638/98 of 20 July 1998 amending Regulation No 136/66/EEC on the establishment of a common organisation of the market in oils and fats
- Commission Regulation (EC) No 2366/98 of 30 October 1998 laying down detailed rules for the application of the system of production aid for olive oil for the 1998/99, 1999/2000 and 2000/01 marketing years
- Council Regulation (EC) No 1258/1999 of 17 May 1999 on the financing of the common agricultural policy Council Regulation (EC) No 1513/2001 of 23 July 2001 amending Regulations No 136/66/EEC and (EC) No 1638/98 as regards the extension of the period of validity of the aid scheme and the quality strategy for olive oil Council Regulation (EC) No 1873/2002 of 14

October 2002 setting the limits to the Community financing of work programmes drawn up by approved operators' organisations in the olive sector provided for in Regulation (EC) No 1638/98 and derogating from Regulation No 136/66/EEC

Council Regulation (EC) No 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers and amending Regulations (EEC) No 2019/93, (EC) No 1452/2001, (EC) No 1453/2001, (EC) No 1454/2001, (EC) 1868/94, (EC) No 1251/1999, (EC) No 1254/1999, (EC) No 1673/2000, (EEC) No 2358/71 and (EC) No 2529/2001

Council Regulation (EC) No 865/2004 of 29.4.2004 on the common organisation of the market in olive oil and table olives and amending Regulation (EEC) No 827/68

Adresa autora – Authors address:

dr. sc. Ante Biško
Zvonimir Savić, dipl.ing.
Zavod za voćarstvo - Zagreb

Primljeno – Received:

11. 04. 2005.